

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Crespin, François

Brvxellæ, 1652

Dispytatio I. De Discursu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95346)

TRACTATUS VIII.

IN LIBROS ARISTOTELIS

DE

Priori Analyfi seu Resolutione.

1.

V O B U S his in Libris varia adfert Aristoteles de Syllogismo, Terminis & Propositionibus, ejus materiâ; de quibus nos satis in Præparamento Logico Disput. 1^a & 3^a. Nunc autem de nonnullis majoribus eò spectantibus difficultatibus, quæ pro merito ibi agitari non potuerunt, disputabimus.

DISPUTATIO PRIMA

De Discursu.

II.

Discursum definivimus & divisimus supra in Præparamento Logico Disp. 7. num. 387. Quare, sit

D V B I V M I.

An Discursus formalis debeat constare duplici præmissâ & conclusione.

R E S O L U T I O.

III. **I**co, ad hoc ut per Discursum formalem aliquid legitime concludatur, Discursus formalis constare debet duabus præmissis realiter inter se distinctis, vel saltem unâ præmissâ virtuali duabus illis æquivalente, & conclusione.

IV. Probatur, quia ut in conclusione prædicatum uniatur subiecto, debent prius prædicatum & subiectum fuisse in præmissis unita uni 3°. juxta illud, *Quæcumque sunt eadem uni 3°. sunt eadem inter se*; atqui ad hoc requiruntur duæ præmissæ realiter distinctæ, vel una virtualis, &c. ergo, &c.

V. Confirmatur, Discursus formalis est, qui concludit vi formæ, sed hæc est affirmativorum forma, *Quæcumque sunt eadem, &c.* Hæc vero negativorum, *Quæcumque non sunt eadem uni 3°, non sunt eadem inter se.* Ergo, &c.

VI. Objicies, ex hac sola Propositione, *Omnis homo currit*, nullâ aliâ subintellectâ, rectè concluditur, ergo *aliquis homo currit*; sed ibi est Discursus, ergo, &c.

VII. Respondeo, negando majorem, nam debet hæc subintelligi, atqui *Aliquis homo continetur in omni*, ergo *aliquis homo currit*; alioqui non esset

identitas vi formæ inter prædicatum & subiectum. Ex his

VIII. Colliges, omnem Discursum rigorosè esse Syllogismum, ac proinde Enthimema, Dilemma, Exemplum, &c. non esse rigorosè Discursus, nisi subintelligatur aliqua Propositio, prædicatum & subiectum conclusionis cum 3° conjungens.

D V B I V M II.

An Præmissæ Discursus formalis debeant esse judicativa, an non sufficiant apprehensiva.

R E S O L U T I O.

IX. **I**co, Præmissæ Discursus formalis debent esse judicativæ, nec sufficiunt apprehensivæ.

X. Probatur, quia Discursus formalis est 3ª mentis operatio, quæ à 2^a, sive 1° judicio, in eo distinguitur, quod sit ex præviis judiciis, 2ª verò ex prævia, ut summum, apprehensione.

XI. Probant alii communiter hoc modo; Apprehensiones præmissarum, quas præsupponeret judicium consequentis, essent claræ, vel obscuræ; si claræ, non posset intellectus, utpotè agens necessarium, non ferre judicium circa præmissas objectivas; si obscuræ, non posset ferre judicium circa conclusionem seu consequens objectivum; quia illud debet sequi ex notioribus juxta illud Aristotelis 10. Post. cap. 2°. *Si ob ea scimus & credimus, & illa sanè scimus & credimus magis.* Sed

XII. Contrà, illa probatio non videtur solida; quia (præterquam quod possit intellectus positâ specie

specie clarâ recordativâ sui objecti, illius non recordari; ita posita clarâ apprehensione sui objecti, potest circa illud non ferre iudicium) iudicium consequentis non necessariò præsupponit præmissas notiores; quia hæ non movent intellectum ad assensum conclusionis, quâ notiores, sed quia virtualiter continent conclusionem, vel potius, quia conclusio non est eadem cum illis. Ad Aristotelem verò Respondeo hic non audiendum, quia quod ibi dicit, non est satis fidei conforme, sequitur enim nos non magis revelationem Divinam scire & credere debere, quàm Deum esse trinum, quod propter Divinam revelationem scimus & credimus, cum tamen inter Propositiones fidei una non sit certior alterâ, magis quàm autoritas Dei revelantis sit uno tempore maior alio.

D V B I V M I I I.

An Discursus seu 3^a. mentis operatio differat essentialiter à 2^a. seu iudicio simpliciter.

XXIII. **Q**uidam, sed pauci, volunt Discursum 3^{am} mentis operationem à 2^a solum differre connotato, hoc scilicet, quod una inferatur ex iudicio, altera ex apprehensione, contra quos, sit

R E S O L U T I O.

XXIV. **D**ico, Discursus sive 3ª mentis operatio distinguitur essentialiter à 2^a.

XXV. Probatur, quia essentialiter est iudicium illatum ex alio iudicio, ut vidimus dubio 1°. 2ª verò mentis operatio est iudicium ut summum ex apprehensione illatum, ergò distinguuntur inter se essentialiter.

XXVI. Probatur 2°. ubicumque est diversa applicatio objecti, & diversus modus tendendi in illud, est etiam diversitas essentialis actuum; sed inter 2^{am} & 3^{am} mentis operationem ista inveniuntur, ergò, &c.

XXVII. Probatur minor pro 1ª parte 1°, quia applicatio objecti consequentis formaliter sumpti, sive 3ª operationis, fit modo certo, id est per iudicium; applicatio verò objecti 2ª operationis modo incerto, id est, per apprehensionem, ergò, &c.

XXVIII. Probatur minor pro 1ª parte 2°, quia ut multi Theologi docent, charitas Patriæ per hoc tantum distinguitur à charitate viæ, quod illius objectum materiale clarè proponatur in Patria per visionem beatificam; huius verò objectum in via obscurè proponatur per actum fidei: ergò etiam iudicium illatum ex iudicio, & iudicium illatum ex apprehensione distinguuntur essentialiter. Probatur consequentia, quia iudicium objectum suum clarè proponit, apprehensio verò obscurè, nam per hanc intellectus semper est in formidine de opposito, & per solum iudicium firmiter adhæret objecto, ergò, &c.

XXIX. Subsumo: atqui iudicium illatum ex iudicio est 3ª mentis operatio, & illatum ex apprehensione tantum, est 2^a, ergò 3^a & 2ª mentis operatio differunt essentialiter. Hinc etiam facile

XX. Probatur ista minor, pro 2ª parte; ibi est modus tendendi in objectum diversus, ubi est diversa ratio formalis, sive motivum tendendi, &c. atqui in 2^a & 3ª mentis operatione est diversa ratio formalis sive motivum tendendi, &c. ergò, &c. Probatur minor, iudicium non illatum ten-

dit in identitatem extremorum, ob connexionem, quam habent inter se; iudicium verò illatum in identitatem extremorum ob connexionem, quam habent cum aliquo 3°; ergò differunt ratione formali, seu motivo tendendi.

XXI. Obijcies 1°. diversa applicatio objecti non facit actum diversæ speciei, ergò 3ª mentis operatio non distinguitur specie à 2^a: Probatur antecedens, applicatio ignis ad manum, & ad motio coloris ad oculum, à quocumque fiat, non inducit diversitatem specificam tactus vel visionis, ergò, &c.

XXII. Respondeo, distinguendo antecedens, diversa specie applicatio, in quam tendit actus, non facit actum specie diversum, nego antecedens; nam album modificat actum juxta diversitatem suæ naturæ, eodem modo ac objectum primum: hinc si idem paries modò concurrente lumine A. modò lumine B. diversæ speciei & clariori, repræsentaretur, videri deberet per distinctas specie visiones: diversa numero tantum applicatio vel diversa specie, in quam non tendit actus, non facit actus diversæ speciei, concedo antecedens: verum in 3^a & 2ª mentis operatione est diversa specie applicatio, & talis in quam tendit actus.

XXIII. Obijcies 2°. Aristoteles 1°. de Interpret. cap. 1°. & 3° de anima, meminit tantum duarum operationum mentis, scilicet compositionis sive ve iudicii, & simplicis apprehensionis, ergò, &c.

XXIV. Respondeo, Aristotelem ibi tantum attendere ad distinctionem inter iudicium & apprehensionem simplicem, non verò ad numerum operationum mentis, & quot sint: vel dic sub iudicio, quod est genus ad 2^{am} & 3^{am} operationem, comprehendendi 3^{am} operationem. Ex dictis

XXV. Colliges, 1^{am} mentis operationem tendere in objectum apprehensivè sive cognoscitivè tantum; 2^{am} verò cognoscitivè iudicativè, seu assertivè, non illativè ex prævio iudicio; 3^{am} denique cognoscitivè, assertivè & illativè ex iudicio prævio.

D V B I V M I V.

In quo iudicio sita sit essentia Discursus.

XXVI. **N**ota, Discursum multipliciter sumi. 1°. prout tantum includit terminum à quo, id est, antecedens vel præmissas, ut cum dicitur, *Discursus est causa consequentis; demonstratio est Syllogismus generans scientiam, Syllogismus Dialecticus est Syllogismus generans opinionem.* Unde Aristoteles cap. 26. solas præmissas vocat Discursum sive Syllogismum.

XXVII. Sumitur 2°. pro artefacto mentali Logico, conflato ex iudiciis antecedentis seu præmissarum & consequentis; secundum quod definitur Syllogismus ejus species præcipua, *Oratio in qua, quibusdam positis, &c. unde Aristoteles dicit ex una præmissa negativa & altera affirmativa fieri Syllogismum negativum.*

XXVIII. Sumitur 3°. Discursus præcisè prout est 3^a mentis operatio. His prænotatis, sit

RESOLUTIO I.

xxix. **D**ico 1°. Discursus sumptus ut causa consequentis, consistit in solis præmissis.

xxx. Probatur, quia, si ut causa consequentis consisteret in ipso consequente, consequens esset causa sui ipsius, quod implicat, ergo, &c. Probatur minor, quia, cum causa sit prior effectu, consequens esset, antequam esset, ut consideranti patebit, ergo, &c.

RESOLUTIO II.

xxxi. **D**ico 2°. si Discursus sumatur pro artefacto logico conflato ex iudiciis antecedentis & consequentis, essentia Discursus sita est in aggregato ex iudiciis antecedentis & consequentis.

xxxii. Probatur, Discursus sic sumptus includit in recto & æquè 1°. illa iudicia tamquam sui partes intrinsecè componentis, ergo, &c.

xxxiii. Prob. assumptum, quia inde fit, quod Aristoteles Syllogismum definiat *Orationem in qua quibusdam positis*, &c. & Discursus communiter definiatur *Cursum intellectus ab una cognitione ad aliam*, quia uti materialis plures passus, ita spiritualis plures cognitiones includere debet, ergo, &c.

xxxiv. Dices ex P. Comptono utramque istorum assumporum probationem maxime favere oppositæ sententiæ Discursum constituenti essentialiter in solo iudicio consequentis, ergo, &c. probatur antecedens pro 1ª parte, quia ly *in qua* in definitione Syllogismi ab Aristotele positum, non refertur ad ly *quibusdam positis*; sed ad ly *necessariò sequitur*, quasi dicat: *Syllogismus est oratio, in qua aliud necessariò sequitur, quibusdam positis*. Probatur antecedens pro 2ª parte, quia ratio & autoritas isti expositioni præponderat: docent enim Divus Thomas 1^a. p. q. 58. art. 3°. & Aristoteles 1°. Post. c. 1° Discursum esse cognitionem unius veritatis post aliam, ergo, &c.

xxxv. Respondeo, negando assumptum; ad ejus probationem pro 1^a parte, Respondeo Patrem Comptonum non satis attendere ad ly *in qua*, quod consequens esse partem significat, & præmissas partes significat. Ad 2^{am} autem partem Resp. Patrem Comptonum à ratione nihil momenti adferre, uti nec ab autoritate; quia locus ille, qui ex Divo. Thoma & Aristotele citatur, intelligi debet de Discursu sumpto pro 3^a mentis operatione præcisè secundum quod dicit in recto, juxta Resolutiones sequentes.

xxxvi. Confirmatur, Discursus sic sumptus est artefactum quoddam, sed artefacta sunt aggregata per accedens, ergo, &c.

RESOLUTIO III.

xxxvii. **D**ico 3°. essentia Discursus præcisè sumpti pro 3^a mentis operatione, non est sita in iudicio antecedentis, seu præmissarum tantum; quia etsi illud sit respiciens aliud tamquam causa, non est tamen iudicium illatum ex aliis, quod est de essentia Discursus, ergo, &c.

RESOLUTIO IV.

xxxviii. **D**ico 4°. Discursus sumptus pro 3^a mentis operatione, non consistit in aggregato ex iudiciis antecedentis, & consequentis. Est contrà PP. Hurtadum, Arriagam, &c.

xxxix. Probatur, quia aggregatum illud non est simplex qualitas; sed tres mentis operationes sunt qualitates simplices, ergo, &c.

xl. Confirmatur; 1^a & 2^a mentis operatio, & similiter 3^a, realiter adæquatè inter se distinguuntur: sed si 3^a essentialiter consisteret in illo aggregato, essentialiter includeret 2^{am}, adeoque ab ea non distingueretur adæquatè, ergo, &c.

RESOLUTIO V.

xli. **D**ico 5°. Discursus sumptus pro 3ª operatione essentialiter non consistit in iudicio de bonitate consequentiæ ut tali iudicio.

xlii. Probatur, quia illud ut tale non est necessariò illatum ex alio, ergo, &c. Probatur antecedens, casu quo per Deum intellectus ferretur in bonitatem consequentiæ per iudicium distinctum à iudicio consequentis formaliter sumpti, illud esset iudicium de bonitate consequentiæ, & non esset illatum ex alio, ergo essentia Discursus in eo non consistit.

RESOLUTIO VI.

xliii. **D**ico 6°. essentia Discursus sumpti pro 3^a mentis operatione, secundum quod dicit intrinsecè & in recto, consistit in iudicio consequentis formaliter sumpti, id est, ut moraliter causatur à præmissis.

xliv. Probatur 1°, quia aliud non suppetit, ut patet ex Resolutionibus præhabitis.

xlv. Probatur 2°, quia in iudicio consequentis salvatur tota definitio Discursus sumpti pro 3^a mentis operatione, ergo, &c. Probatur antecedens, quia Discursus ut talis, definitur cognitio unius ex alio per distinctam cognitionem cognito, quod convenit tali iudicio, ergo, &c.

xlvi. Dixi, secundum quod dicit intrinsecè & in recto; quia sicut relatio non potest esse vel concipi sine termino; ita iudicium consequentis formaliter sumpti, nec esse, nec concipi potest sine iudiciis præmissarum, ex quibus infertur; & ad quæ dicit habitudinem tamquam ad terminum à quo: unde dic iudicia antecedentis esse de essentia Discursus, extrinsecè & in obliquo: Prout à nonnullis dicitur terminum esse de essentia relationis adæquatè fundamento identificatæ, quod supra à nobis impugnatum est.

xlvii. Objicies 1° Discursus indifferenter dicitur transitus ab antecedente ad consequens, & è contrà, transitus à consequente ad antecedens, ergo, &c.

xlviii. Respondeo, negando antecedens pro 2ª parte; quia alioqui consequens esset causa antecedentis, sicut antecedens est causa consequentis, quod est falsum: ex eo verò, quod sit transitus ad terminum à quo, sive à præmissis, ad consequens, solum sequitur præmissas esse de essentia Discursus, extrinsecè & in obliquo.

xlx. Objicies 2°. discursus est instrumentum sciendi,

sciendi, ejusque nobilissima species est demonstratio, quæ est Syllogismus efficiens scientiam, ergo consistit essentialiter in solis præmissis: probatur consequentia, quia illis solis convenit esse instrumentum sciendi, & causam scientiæ.

L. Respondeo, sub distinctione si discursus sumatur ut instrumentum sciendi, & causa efficiens morali scientiæ, concedo totum juxta 1^{am} Resolutionem: si sumatur ut 3ª mentis operatio, & ut instrumentum formale sciendi, ac ut causa formalis scientiæ, consistit in solis præmissis, nego; imò repugnat ipsas præmissas esse instrumentum formale sciendi, aut causam formalem scientiæ; nam id est ipsa forma, quæ quis denominativè est sciens, quod à solo judicio consequentis formaliter sumpti habetur, licet ab ipsis præmissis dicatur quis, saltem improprie, efficienter moraliter sciens. Similiter distingue consequens.

LI. Objicies 3°. ex D. Thoma; Judicium consequentis est velut forma, & judicium antecedentis velut materia; sed compositum ex materia & forma, materiam & formam dicit intrinsecè, ergo & Discursus judicium antecedentis & consequentis dicit intrinsecè.

LII. Respondeo 1°. negando assumptum: nam inde sequeretur, Discursum conflatum ex judiciis antecedentis & consequentis non esse aggregatum per accidens, sed ens strictè per se, utpotè compositum ex materia & forma.

LIII. Respondeo 2°. S. Thomam dicere veluti, id est, analogicè: nam sicut materia est indifferens ad plures formas, & illis mediantibus ad faciendum hoc vel illud compositum Physicum: ita judicium antecedentis est indifferens ad hoc vel illud judicium consequentis, illoque mediante ad faciendum hoc vel illud artefactum mentale Logicum.

LIV. Adde, si Discursus sumatur Logicè, sive pro aggregato; tum dicendum solum Syllogismum vocalem efficere scientiam, non mentalem; si verò velis dicere, etiam Syllogismum mentalem efficere scientiam; dic cum P. Arriaga efficere scientiam habituales, non actuales; scientiam autem habituales non esse conclusionem, sed effectum illius: & licet intelligeretur de actuali, dici posset Discursum mentalem ratione unius partis generare scientiam actuales, quæ sit altera compars illius Syllogismi, sicut equus dicitur sustentare formam suam, quæ est pars ipsius equi.

LV. Objicies 4°. Contrà 5^{am} Resolutionem; in hoc Syllogismo, *Omnis consequentia, quæ nititur dicto de omni, servatis ceteris, est bona; at consequentia in Barbara est talis, ergo est bona consequentia in Barbara*; sed ibi est judicium consequentiæ, & est Discursus, ergo, &c.

LVI. Respondeo, in illo Syllogismo non esse judicium bonæ consequentiæ, prout consequentia est illa, in qua negamus constitui rationem Discursus; sed esse judicium consequentis formaliter sumpti, id est, ut dependentis ab antecedente, in quo constituimus rationem Discursus; judicat enim intellectus terminos conclusionis, esse inter se connexos, ex vi connexionis in antecedente, cum medio scilicet dicto de omni; & sic ibi consequentia, non proprium, sed consequentis locum obtinet, adeoque nihil inde contra Resolutionem sequitur.

LVII. Objicies 5°. contrà eandem Resolutionem; intellectus aliquandò transit à judicio ante-

cedentis ad judicium consequentiæ, vel saltem potest transire, ergo potest in aliquo casu Discursus consistere in judicio consequentiæ: Probatur consequentia, quia judicium consequentiæ sic esset ex antecedente judicio.

LVIII. Respondeo, quidquid sit de casu: distinguendo antecedens, potest fieri transitus à judicio antecedentis determinante intellectum ad judicium consequentiæ, nego antecedens: tamquam ab aliquo extremo, concedo ant. Iam autem ad rationem Discursus pertinet ut determinetur intellectus ratione objecti per præmissas judicativas ad objectum in conclusione ex præmissis, judicandum, quod non fit in transitu à judicio antecedentis ad judicium consequentiæ.

D V B I V M V.

An & qualis cognitio de bonitate consequentiæ requiratur ad assensum Conclusionis.

A Ntè Resolutionem
LIX. Suppono 1°. ad hoc, ut ex præmissis legitime inferatur Conclusio, requiri dependentiam sive connexionem aliquam Conclusionis cum præmissis; nam aliqui Discursus esset successivus, & Conclusio materialis: non autem causalis, & Conclusio formalis.

IX. Suppono 2°. in omni Discursu requiri in actu exercito judicium de bonitate consequentiæ; quia illud, ut jam dictum est, non distinguitur à judicio consequentis formaliter sumpti, quod, si non sit tota essentia Discursus, de quo infra, saltem est pars illius essentialis præcipua.

LXI. Suppono 3°. inter judicia consequentis & præmissarum, quandò Syllogismus fit in modo imperfecto, in quo non satis elucet bonitas consequentiæ, v. g. in Baroco, plerumque mediare judicium de bonitate consequentiæ in actu signato; item etiam cum discurrens non est ita peritus, ut experientia docet.

LXII. Suppono 4°. Dubium procedere, tam de cognitione apprehensiva (quam aliqui tantum requirunt) quam de judicativa, quam plures adstruunt. His suppositis, fit

R E S O L U T I O I.

LXIII. **D** Ico 1°. cum R. R. P. P. Arriaga, Hurtado, Oviedo, Comptono, &c. non requiritur aliqua notitia expressa & in actu signato de connexionem actus consequentis formaliter sumpti, cum actibus præmissarum.

LXIV. Probatur, quia aliàs deberent attingi & repeti actus Conclusionis & præmissarum per talem actum; sed nullus id magis experitur, quam quod amando objectum se præmittere actum reflexum de illius bonitate experiat, licet fortè experiat se per actum Conclusionis repetere objectum præmissarum, ergo, &c.

LXV. Confirmatur, quia cum intellectus ad actum Conclusionis sufficienter determinetur per assensum præmissarum; & vel ipsis præmissis, absque prævio tali actu de consequentiæ bonitate, assentiatur, est omnino superfluous, ergo, &c.

RESOLUTIO II.

LXVI. **D**ico 2°. antè assensum conclusionis, debet præcedere expressè in actu signato apprehensio consequentiæ objectivæ, id est, identitatis & connexionis objecti conclusionis cum objecto præmissarum.

LXVII. Probatur, quia assentior conclusioni propter præmissas objectivas expressè & in actu signato; sed *ly propter* denotat talem connexionem, & antè omnem assensum, sive iudicium de quolibet objecto expressè & in actu signato, debet præcedere apprehensio, ergò, &c.

RESOLUTIO III.

LXVIII. **D**ico 3°. non requiritur apprehensio consequentiæ formalis prout opponitur materiali, id est, identitatis & conjunctionis objecti conclusionis cum objectis præmissarum, secundum formam Logicam, sive figuram Syllogisticam.

LXIX. Probatur 1°. quia solum debet præcedere apprehensio illius, quod expressè & in actu signato per iudicium attingitur; sed consequentia formalis prout opponitur materiali, non ita attingitur, sive à iudicio consequentis formaliter sumpti, sive ab alio iudicio distincto, sed solum implicitè & confusè, ergò, &c.

LXX. Probatur 2°. quia in Syllogismis clarè & evidenter concludentibus, positis assensibus præmissarum, & dictà apprehensione, non experimur aliquid aliud requiri; sed intellectus, illis positus, per se sufficiens est ad assensum conclusionis, ergò, &c.

LXXI. Confirmatur, idè quia conclusio expressè & in actu signato non iudicat se causari à præmissis formalibus, nulla debet præcedere apprehensio expressè & in actu signato, de eo quod præmissæ sunt causa conclusionis; atqui conclusio non iudicat expressè & in actu signato consequentiam formalem prout opponitur materiali, ergò, &c.

RESOLUTIO IV.

LXXII. **D**ico 4°. multò minus requiritur iudicium de bonitate consequentiæ, antequam eliciatur actus conclusionis.

LXXIII. Probatur quia per simplicem apprehensionem bonitatis consequentiæ, sufficienter movetur intellectus, ut propter præmissas eliciat actum conclusionis, ergò, &c.

LXXIV. Confirmatur, si tale iudicium ulterius requireretur, esset maximè, ut intellectus certus fieret de bonitate consequentiæ; sed ad id est superfluum, ergò, &c. Probatur minor, quia per iudicium consequentis formaliter sumpti, redditur sufficienter certus de bonitate consequentiæ; nam hoc ipsò, quod de illo fert iudicium, iudicat illud rectè sequi ex præmissis, & consequenter certus est, in actu exercito de bonitate consequentiæ, ergò, &c.

LXXV. Objicies 1°. contrà hanc Resolutionem; inter disputandum solemus negare consequentiam, ergò iudicamus de illa.

LXXVI. Respondeo inter disputandum hoc fieri, quia timemus decipi, & consideramus, præsertim dum consequentia non est clara, utrum benè sequatur; cum verò soli argumentamur, sufficienter ferimur in conclusionem per solam apprehensionem bonitatis consequentiæ.

LXXVII. Objicies 2°. contrà 2^{am} Resolutionem, si detur sufficiens apprehensio bonitatis consequentiæ, antè assensum conclusionis, intellectus necessariò fert iudicium de illa; ergò vel non datur apprehensio bonitatis consequentiæ, vel contrà Resolutionem 4^{am} requiritur iudicium de bonitate consequentiæ, antequam eliciatur actus conclusionis.

LXXVIII. Respondeo distinguendo antecedens, necessariò intellectus fert iudicium de illa, per eundem actum, quò iudicat conclusionem, concedo antecedens; per alium distinctum, nego antecedens: nam ille esset planè superfluous, imò non videtur naturaliter possibilis; quia, cum simul proponantur consequens, ratio assentiendi & bonitas consequentiæ; rapitur intellectus, antequam format iudicium in actu signato de bonitate consequentiæ, in assensum conclusionis, & simul etiam in actu exercito in ipsam bonitatem consequentiæ.

LXXIX. Objicies 3°. apprehensio antecedentis, non est sufficiens, ut intellectus determinetur ad iudicandum illativè, sive ut determinetur ad iudicium consequentis formaliter sumpti; ergò neque apprehensio bonitatis consequentiæ sufficeret ad iudicandum de bonitate consequentiæ. Probatur consequentia à pari.

LXXX. Respondeo esse disparitatem in eo, quòd consequenti credamus, id est iudicemus, propter præmissas juxta Aristotelem citatum Dub. 1°. eò scilicet, quòd contineant rationem formalem assentiendi conclusioni, puta identitatem prædicati & subiecti conclusionis cum 3°. propter quod autem unum tale, & illud magis; non credimus verò, sive non assentimur consequenti propter consequentiam, saltem principaliter; nam sæpè est legitima consequentia, ubi consequens est falsum.

LXXXI. Dixi saltem principaliter; quia veritas consequentis non continetur virtualiter in consequentia, sed benè in præmissis, ut patet ex dictis.

LXXXII. Objicies 4°. ipsæ præmissæ formales sunt loco apprehensionis, & sufficienter determinant intellectum ad assensum conclusionis; ergò superflua est apprehensio bonitatis consequentiæ.

LXXXIII. Respondeo negando antecedens; nam præmissæ formales solum proponunt rationem magis principalem assentiendi, scilicet, identitatem extremorum cum medio; non autem minus principalem, scilicet, identitatem extremorum inter se; unde requiritur aliqua apprehensio, quæ illam proponat.

LXXXIV. Objicies 5°. ex P. Mendoza, si requiretur cognitio reflexa bonitatis consequentiæ, procederetur in infinitum; ergò, &c. pater sequela ant. quia ad cognoscendam bonitatem consequentiæ alieus Syllogismi facti, v.g. in *Darii*: necesse est cognoscere Syllogismum esse in *Darii*: Deinde omnem Syllogismum in *Darii* rectè concludere, & hoc per aliquem Syllogismum, v.g. hunc *omnis Syllogismus in Darii rectè concludit: talis Syllogismus est in Darii; ergò rectè concludit*; unde de bonitate huius Syllogismi oportebit adhuc iudicare per alium Syllogismum, de quo adhuc redibit quæstio, & sic in infinitum.

LXXXV. Respondeo, illud totum supponere falsum, nimirum requiri inter iudicium antecedentis & iudicium consequentis, aliud iudicium de bonitate consequentiæ, quod nos non admittimus, sed solam apprehensionem, & sic ruit totum argumentum; cum apprehensio non acquiratur per discursum & Syllogismum, sed, positus duabus præmissis, excitetur, sicuti excitatur apprehensio conclusionis, positus præmissis.

D V B I V M VI.

*An Iudicium consequentis formaliter sumpti
attingat objecta præmissarum.*

LXXXVI. **S**ensus dubii est, an v.g. actus, quo dico, ergo Petrus est animal, dicat, quia omnis homo est animal, & Petrus est homo, ideo Petrus est animal; ita scilicet, ut per actum conclusionis, vel etiam cognoscatur totum objectum præmissarum, vel solum objectum conclusionis. Sed antè Resolutionem

LXXXVII. Suppono ex præmissis Tract. 1°. objectum præmissarum & conclusionis, prout subsunt affirmationi, semper esse idem, licet prout subsunt apprehensioni prædicati solius, nō semper sint idem, ut si v.g. præmissæ sint universales, & conclusio particularis, ut fit in *Barbari*. Neque est, quod P. Comptonus Logic. Disp. 47. Sect. 4^a. dicat in Syllogismis non expositivis, tantum esse verum, objectum conclusionis & præmissarum semper esse idem hoc sensu communiter quod objectum conclusionis contineatur in objecto præmissarum; ac proinde, quod objecta illa se habeant tamquam includens & inclusum. Rectè enim respondetur; quod sicut objecta præmissarum aliter sunt eadem inter se, quàm, quia se habent ad invicem, ut includens & inclusum; ita & objectum conclusionis aliter est idem cum objectis præmissarum, quàm, quia se habet ad illa tamquam includens & inclusa; imò, ut sic, non esset idem cum illis, ut patet, alioqui vera esse deberet hæc Propositionis, magis includens actu, est minus includens actu, quæ est evidenter falsa: unde non satis apparet cur Pater Comptonus reprehendat, quod (inquit) à quibusdam Recentioribus passim & sine exceptione ponitur, scilicet, objectum præmissarum & conclusionis esse semper idem. His præmissis, fit

R E S O L U T I O.

LXXXVIII. **D**ico cōtrà RR. PP. Vasques 1^a. 2. Disp. 33. contr. 3^a. & 4^a. Suarez 3. p. Disp. 54. Sect. 5. Hurtado de anima Sect. 7^a. Comptonum, Poncium, &c. iudicium consequentis formaliter sumpti attingit objecta præmissarum, ita Ruvius, Fonseca, Vallius, Arriaga, Oviedo, Soncinas, &c. sed maxime D. Thomas de verit. q. 22. art. 4°. ad 3. & 12. q. 8. art. 3°. in corp. Okam q. 3. prolog. Gabriël, Durandus, &c.

LXXXIX. Probatur, quia cum intellectus sit agens necessarium, necessariò attingit totum quod illi simul proponitur; sed illi simul cum objecto conclusionis proponitur objectum præmissarum, ergo, &c. Probatur minor, quia objectum conclusionis non proponitur simpliciter, & ut objectum conclusionis materialis, sed cum ratione principali assentiendi contenta in præmissis v.g. *Petrus est animal*, quia omnis homo est animal & *Petrus est homo*, & ut objectum conclusionis formalis, ergo, &c. unde miror P. Comptonum, loco statim citando, dicere manifestà experientià contrarium constare; neque id fieri nisi labore: quasi verò illa omnia objecta non simul & semel representarentur, & uno indivisibili actu simul & semel non attingerentur.

LXXXX. Confirmatur 1°. intellectus assentitur conclusioni objectivæ, non propter se, sed propter

præmissas objectivas, neque ut conclusioni materiali, sed ut conclusioni formali; ergo objecta præmissarum, etiam formaliter, attingit; non quidem tamquam objectum extrinsecum, & ut ab aliis actibus representatum, ut vult P. Comptonus Logic. Disp. 27. Sect. 5. sed tamquam objectum intrinsecum; alioqui non attingerentur à conclusione ut conclusione formali, sed ut materiali, ut consideranti patebit, &c.

LXXXXI. Confirmatur 2°. licet potio habeat in se sufficentem bonitatem ut per se terminet appetitum per modum finis; non attingitur tamen propter sanitatem sive per modum mediū ad illam, quin attingatur intrinsecè sanitas; ergo similiter, licet conclusio objectiva habeat sufficientem veritatem ut per se terminet actum conclusionis, non attingitur tamen propter objecta præmissarum, quin attingantur intrinsecè objecta præmissarum.

LXXXXII. Confirmatur 3°. iudicium consequentis formaliter sumpti dicit ergo, sed ly ergo, cum sit particula causalis, denotat aliquid præcedens attingi, ergo, &c.

LXXXXIII. Confirmatur 4°. ly ergo est connexio objecti conclusionis cum objecto præmissarum; sed connexio, sive unio, attingi non potest sine suis extremis; ergo nec iudicium consequentiæ de illa connexione judicare potest, nisi judicet de extremis. Hinc

LXXXXIV. Collige, per eundem omnino actum, quo attingimus objectum conclusionis, attingi de novo objectum præmissarum, huiusque actus speciem in intellectu remanentem, esse, si adæquatè excitetur, representativam objecti conclusionis & præmissarum; licet quandoque contingat per eam solum cognosci objectum materiale conclusionis; tunc scilicet, cum tantum excitatur inadæquatè per apprehensionem præviam solus conclusionis materialis; uti etiam accidit in Angelis, in quibus, ut asserunt communiter Theologi, dantur species plurium representativæ, quibus inadæquatè uti possunt.

Solutio Objectionum.

LXXXXV. **O**bjicies 1°. positis assensibus præmissarum excitatur apprehensio de identitate extremorum inter se; ergo poterit illi assentiri intellectus, etsi non assentiatur motivo contento in objecto præmissarum, sive in præmissis objectivis.

LXXXXVI. Respondeo distinguendo antecedens, positis assensibus præmissarum excitatur apprehensio de identitate extremorum inter se tantum, nego antecedens; excitatur simul cum apprehensione identitatis extremorum cum medio, concedo antecedens; sed nego consequentiam, quia, ut dictum est, intellectus necessariò attingit totum, quod sibi simul proponitur; nam agentia necessaria, quale est intellectus, agunt quantum possunt.

LXXXXVII. Instabis quid si hæc 2^a. apprehensio non excitetur, Deo id impediante?

LXXXXVIII. Respondeo iudicium ad eam consequens, non fore consequentis formaliter sumpti, sed iudicium simplex, & tantum 2^{am} mentis operationem, præmissis habentibus se merè per accidens; quia ab illis, ut proponentibus rationem formalem assentiendi, non dependeret.

LXXXXIX. Vrgēbis, si iudicium consequentis formaliter sumpti, attingat objecta præmissarum, ergo præmissas

præmissæ formales sunt superfluae.

c. Respondeo negando consequentiam; quia, antequam intellectus assentiatur objecto conclusionis, debet ipsi proponi ratio illi assentiendi, quod fit per præmissas formales: deinde præmissæ formales non tantum requiruntur ad proponendam rationem formalem assentiendi objecto conclusionis; sed etiam, ut intellectus sit certus de veritate objecti illarum, à qua pendet veritas consequentis, ut constat ex dictis dubio 1o.

c. i. Obijcies 2o. ex conclusione sequuntur multa absurda, ergo, &c. Probatur antecedens, nam sequitur 1o. iudicium consequentis in *Cesare*, ut nullus lapis est animal; omnis homo est animal, ergo nullus homo est lapis, esse negativum & affirmativum, quia tale est illius objectum. 2o. quod si una præmissa sit falsa, conclusionem etiam futuram falsam, contra Aristotelem dicentem *ex falso verum sequi*; & præterea etiam contra fidem, quia inde sequitur, ut notat P. Comptonus loco citato, hæc propositionem *Christus est homo*, esse falsam, si ex his præmissis, *omnis substantia est homo, sed Christus est substantia*, inferatur, ergo *Christus est homo*; hæreticum enim est dicere Christum esse hominem, quia substantia est.

c. ii. Respondeo negando antecedens; ad 1um autem absurdum. Respondeo distinguendo; iudicium consequentis in *Cesare* est affirmativum & negativum quatenus virtualiter multiplex, sive quatenus constans diversis propositionibus, quantum una sit affirmativa, altera negativa, concedo: quatenus omnino simplex, sive quatenus una propositione objectiva constans, quomodo etiam supra negatum est dari propositiones mixtæ qualitatis, nego; hoc verò posterius tantum esset absurdum, non prius; quia communiter admittitur eundem actum fidei simul esse affirmativum & negativum, ut dum credo Patrem in divinis non esse incarnatum, quia Deus revelavit; hæc enim ratio assentiendi semper etiam est affirmativa; imò in naturalibus id contingit, ut dum credo Papam non esse in Belgio, quia id Paulus dicit.

c. iii. Ad 2um Respondeo Aristotelem, vel intelligendum de Syllogismo vocali; quia in mente numquam verum asseritur propter falsum: vel dicendum eum loqui de conclusione vera materialiter, ac proinde de iudicio consequentis formaliter sumpti inadæquatè spectato, quod non est absurdum: spectatur autem iudicium consequentis, &c. inadæquatè, quando spectatur tantum secundum unam propositionem, quam attingit: ad P. Comptonum autem, Respondeo, hæc propositionem *Christus est homo* solum esse veram, & de fide materialiter, non verò formaliter ut conclusio est, per formam Syllogisticam deducta ex talibus præmissis, ut patet.

c. iv. Obijcies 3o. si per actum conclusionis attingeretur objectum præmissarum, sequeretur præmissas repeti à nobis, dum elicimus actum conclusionis; sed hoc est contra experientiam, ergo, &c.

c. v. Respondeo distinguendo sequelam. sequeretur præmissas repeti per eundem actum, quo elicimus conclusionem, concedo sequelam; per actum distinctum, nego sequelam: prius autem non est contra experientiam; & licet fortè videretur contra experientiam, non ita foret curandum, quia est difficultas magna nimis, in dignoscendis actibus nostris,

c. vi. Obijcies 4o. si actus conclusionis attingat objectum præmissarum, sequitur objectum consequentis numquam posse cognosci sine objecto præmissarum: sed hoc est contra experientiam, ergo, &c. licet enim cognoverim Deum per creaturas, quidni potero postea cogitare de Deo sine creaturis? Probatur major, actus conclusionis relinquit post se aliquam sui speciem; at hæc species, cum sit representativa omnium, quæ representabat actus conclusionis, necessariò concurret ad representandum totum, quod actus à quo derivata est, representabat, cum sit agens necessarium, ergo, &c.

c. vii. Respondeo negando sequelam majoris, quia una species relicta potest concurrere ad representandam unam partem objecti, & non aliam; Ratio est, quia, ut species moveat, requiritur aliquod phantasma, vel quædam alia conditio, quæ excitetur; unde si illa conditio nata sit excitare cognitionem unius tantum partis objecti, cognoscam tantum illam partem; uno v. g. actu cognovi Petrum & Paulum esse mortuos, longo post tempore agit aliquis mecum de gestis bellis Petri, nullà factà mentione Pauli; tunc excitatur species ut cogitem tantum de Petro, & non de Paulo.

c. viii. Obijcies 5o. ex R. P. Comptono etiam loco supra citato, juxta Aristotelem & Dialecticos omnes, medium ingredi non debet conclusionem, ergo Syllogismus in quo conclusio attingit objectum præmissarum est contra artem Syllogisticam.

c. ix. Respondeo, dictum illud, sic intelligi debere, ut medium non ingrediatur proprium objectum conclusionis, sive conclusionem materialiter sumptam, quod non impedit, quo minus ingrediat conclusionem ut conclusionem, sive conclusionem formaliter sumptam, & hujus objectum, prout constatur ex objecto conclusionis materialis, & præmissarum: & certè equidem, quandoquidem objectum conclusionis non proponatur intellectui, ut objectum materialis conclusionis, sed ut objectum formalis conclusionis, ac proinde cum ratione formali assentiendi contenta in præmissis objectivis, sive potius indistincta ab illis; intellectus non assentitur objecto conclusionis propter se, quod alioqui fieret, sed quia idem cum objecto præmissarum, juxta illud principium, *quacumque sunt eadem uni* 3o. &c. quod satis significat particula *ergo*, igitur, &c. præmissa conclusioni: unde positus assensibus præmissarum, excitatur intellectus ad iudicium objecti conclusionis simul & objecti præmissarum tamquam motivi, sive rationis assentiendi; quæ, quia debet prius proponi per præmissas formales, hæc non sunt superfluae, licet actus conclusionis attingat objecta præmissarum; propter quod potest esse virtualiter affirmativus & negativus in *Cesare*, quod idem admittitur in actu fidei, ut dum credo Patrem non esse incarnatum, quia Deus revelavit, ut supra num. c. ii. dictum est.

CORROLARIA,

c. x. Colliges 1o. præmissas & conclusionem diversimodè manifestare rationem assentiendi; nam actus præmissarum, seu præmissæ formales ostendunt rationem assentiendi seorsim ab objecto conclusionis; actus autem conclusionis, sive conclusio formalis, conjunctim; fit autem ob imperfectionem intellectus nostri, quod requirantur

tur præmissæ; etenim intellectus noster procedit à minoribus ad maiora, à notioribus ad minus nota; objectum verò præmissarum est notius, quàm objectum conclusionis; deinde, sicut intellectus, ut eliciat 2^{am} operationem, incipit à prima; ita, ut eliciat 3^{am}, incipit à 2^a.

CXI. Colliges 2°. ex dictis actum conclusionis esse formaliter & essentialiter actum deductum ex

alio, id est, assensum alicui objecto ob assensum alteri objecto præstitum; adeoque eundem speciei actum non posse esse modò conclusionem, modò actum præmissarum: & hoc contrà nonnullos opinantes actum conclusionis, talem dici, per denominationem extrinsecam, quòd nimirum hic & nunc oriatur ex præmissis.

DISPUTATIO SECUNDA.

De Præmissis sumptis in ordine ad conclusionem.

DUBIUM I.

Quomodo concurrant ad actum conclusionis.

CXII. **A** Ntè Resolutionem
Nota dubium procedere de præmissis, tam objectivis, quàm formalibus; hinc quidam dicunt concurrere objectivè, quidam effectivè efficienter; alii efficienter moraliter tantum: rem totam distinctis conclusionibus elucidabimus. Sed prius

CXIII. Suppono 1°. concurrere objectivè esse concurrere per modum objecti, sive esse idem, quod esse objectum actus; sic paries ad visionem, chimæra ad intellectionem objectivè concurrunt; unde, ut quidpiam objectivè concurrat, parum refert, an existat, vel non existat.

CXIV. Suppono 2°. concurrere effectivè esse concurrere per veram efficientiam seu actionem, quâ mediante effectus ponitur in esse reali Physico, diciturque essentiali habitudinem actualis dependentiæ à tali causa; sic ignis ad calorem, vel ad alium ignem concurrunt.

CXV. Suppono 3°. id concurrere moraliter, quod ita ad effectum concurrat, ut etsi ad eum effectivè immediatè non concurrat, ei tamen communi sensu, & prudenti hominum iudicio imputatur effectus; quia nimirum suadet, invitat, impellit, ac determinat alterum ad effectivè Physicè ponendum effectum. His præmissis sit

RESOLUTIO I.

CXVI. **D** Ico 1°. præmissæ objectivæ ad actum conclusionis concurrunt objectivè, sive per modum objecti, & non effectivè Physicè.

CXVII. Probatur 1ª pars, quia concurrunt ut ratio formalis assentiendi conclusioni; ergò concurrunt objectivè. Probatur consequentia, quia actus conclusionis attingit rationem formalem objectivam assentiendi, tamquam objectum formale; ergò, &c.

CXVIII. Probatur 2ª pars, quia sæpè præmissæ desierunt antequam produceretur conclusio, ut docebimus infra; sed causa efficiens debet existere eo instanti, quo primum producitur effectus, ergò, &c. Consequentia omnino videtur legitima: probatur minor, in qua sola difficultas; quia alioqui causa, quæ nunquam fuisset, posset causare Physicè, ex quo plurima sequuntur absurda, de quibus ex professo in Physicâ.

RESOLUTIO II.

CXIX. **D** Ico 2°. Præmissæ formales, id est, actus Præmissarum, non concurrunt objectivè ad actum conclusionis.

CXX. Probatur, quia actus conclusionis solum attingit objecta Præmissarum, ut patet ex Dub. 3°. Disp. 1^a. non verò actus formales earum, ergò, &c.

CXXI. Adde dici posse concurrere objectivè, hoc sensu, quòd sint applicatio objecti formalis actus conclusionis; sic enim applicatio causæ efficientis, ut v. g. approximatio illius ad passum, reducit ad causam effectivam, sive efficientem.

RESOLUTIO III.

CXXII. **D** Ico 3°. neque Præmissæ objectivæ, neque formales concurrunt effectivè Physicè ad actum conclusionis: est contrà Ruvium & Vasquez 1. p. Disp. 4. num. 24.

CXXIII. Probatur 1ª pars, 1°, quia Præmissæ objectivæ sunt planè improprietate ad actus intellectus immateriales producendos; sed ad producendos effectus requiritur aliqua proportio, prout docetur in Physica, ergò, &c.

CXXIV. Probatur 2°, ex 2ª probatione 1^a. Resolutionis.

CXXV. Probatur 2ª pars, intellectus determinatus moraliter per actus formalium Præmissarum, est causa Physica sufficiens ad conclusionem eliciendam, ergò, &c.

CXXVI. Confirmatur 1°, officium actus, non est effectivè Physicè ad alium actum concurrere, sed solum objectum suum potentia vitali representare, ut vel ex illius definitione patet, neque plus probat experientia, ergò, &c.

CXXVII. Confirmatur 2°, actus intellectus non concurrunt effectivè Physicè ad actus voluntatis, ergò neque ad alios actus intellectus. Probatur consequentia, quia non aliter actus conclusionis pender ab actibus Præmissarum, quàm actus voluntatis ab actu intellectus, scilicet tamquam à proponente objectum, ergò, &c.

CXXVIII. Obicies, Præmissæ substituuntur loco speciei impressæ representativæ conclusionis; sed illa species, dum est, compler potentiam in ratione potentis producere actum conclusionis effectivè Physicè, ergò & præmissæ, quæ sunt loco speciei.

CXXIX. Responderi potest negando maiorem; quia antequam produceretur conclusio, si sit omnino